

EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA
ESTONIAN CHAMBER OF PEOPLE WITH DISABILITIES

Peep Jahilo
peep.jahilo@vpk.ee

Meie: 27.01. 2023 nr

Eesti Puuetega Inimeste Koja ja Eesti Pimedate Liidu ühispöördumine Eesti Vabariigi Presidendi kantseleile 105. vabariigi aastapäeva ligipääsetavuse tagamiseks

Pöördume teie poole, et juhtida tähelepanu asjaolule, et Presidendi Kantselei on keeldunud 2023 aastal aset leidva Eesti Vabariigi 105. aastapäeva kontsertetenduse ning vabariigi presidendi kõne ligipääsetavuse tagamisest kõigile eestlastele.

Esmakordselt sai Eesti rahvas vabariigi aastapäeva kontsertetendusest ning aastapäeva kõnest täielikult osa aastal 2020, mil Eesti Puuetega Inimeste Koja, Eesti Pimedate Liidu, Vabariigi Presidendi Kantselei ning Õiguskantsleri Kantselei ühise pingutuse tulemusena jõudsid kõigi eestimaalasteni nii subtiitritega ja viipekeeles Vabariigi presidendi kõne kui ka kirjeldustõlkega aastapäeva tähistamiseks valminud lavastus. Peale esmakordset ligipääsetavat vabariigi aastapäeva tähistamist leidsid kõik eelnimetatud osapooled, et ligipääsetavuse tagamine vabariigi aastapäeval ning teistel üleriigilistel kogu rahvast puudutatavatel sündmustel on iseenesest mõisteta. Seda kinnitas ka Presidendi Kantselei, lubades arvestada ligipääsetavuse tagamisega ka tulevaste sündmuste eelarvetes. Meie tänase teadmise kohaselt see aga nii ei ole.

Ühispöördumine Eesti Puuetega Inimeste Koja ja Eesti Pimedate Liidu poolt on kantud soovist tagada kõigile Eesti elanikele võrdne ligipääs Eesti Vabariigi aastapäeva tähistamisele, sealhulgas vabariigi presidendi kõnele ja kontsert-etendusele tervikuna ning seda nii ürituse toimumispaigas kohapeal kui ka teleeetris. See hõlmab erinevaid meetmeid, nagu subtiitrite pakkumine kuulmislangusega inimestele ning televaatajatele, kes ei saa telerit koos heliga jälgida, viipekeeletõlke pakkumine viipekeelsetele inimestele ja kirjeldustõlke pakkumine nägemispuudega inimestele.

Praegusel juhul on tagatud ligipääsetavus külalisele kohapeal, kuid ei ole selge, kas kohapeal esitatav viipekeeletõlge ja kirjeldustõlge esitatakse samaaegselt ka tele-eetris. Juhime tähelepanu, et nagu on kõnetekst ja subtiitrid osa vabariigi presidendi kõnest, on seda ka kõne tõlge viipekeelde või lavastuse tõlge sõnadesse, mida mõistavad ka nägemispuudega kodanikud.

Ehkki presidendi kõnele on võimalik lisada automaatsubtiitrid, esineb neis palju ebatäpsusi, mis niivõrd tähtsa kõne puhul ei ole aktsepteeritav. Oluline on lisada subtiitrid ka kontsertetendusele,

mille automaatne subtitreerimine ei ole tänaste lahenduste juures kahjuks võimalik. Subtiitrite ettevalmistamine lauludele ja koori ettekannetele on keerulisem, sest need on helipõhised ja seetõttu tuleb need ette valmistada manuaalselt. See tähendab, et tõlgete kasutamiseks kõne ja kontserdi ajal tuleb ekspertide ja spetsialistide poolt teha kvaliteetne ettevalmistustöö. Tuleviku vaates aga on oluline, et sündmuse ligipääsetavuse tagamisega seotud ettevalmistustöö ja selleks vajaminevad ressursid eraldatakse sündmuse korraldaja poolt, kes tellib tõlked ning vastutab nende eest ka rahaliselt.

Presidendi Kantselei on nii Eesti Pimedate Liidule kui ka Eesti Puuetega Inimeste Kojale teada andnud, et teleülekanDES esitatavate ligipääsetavuselementide tootmise ja esitamise eest peab tasuma Eesti Rahvusringhääling, kellele vastavaid vahendeid aga Presidendi Kantselei poolt eraldatud ei ole. Eesti Vabariigi aastapäeva tähistamine on rahvusliku tähendusega sündmus, mis on mõeldud kõigile Eesti elanikele, mistõttu jääb arusaamatuks Presidendi Kantselei tänavune seisukoht mitte rahastada ligipääsetavuse tagamist televaatajatele. TänaSEKS on teada, et Eesti Rahvusringhääling on valmis enda eelarvest rahastama kirjeldustõlkide töötasu katmise summas 780 eurot, kuid ülejäänud ettevalmistustöö tasumine on lahtine.

Praegusel hetkel on tõlgete tellimise vastutus pandud Eesti Rahvusringhäälingule, kuid Eesti Rahvusringhääling saab tänaste vahendite juures vastutada vaid ülekanDE ligipääsetavuse edastamise ning tehnilise toe eest. Seetõttu on tekkinud olukord, kus Eesti Vabariigi aastapäevaga seotud kõige olulisema sündmuse ligipääsetavus halveneb tunduvalt. Lisaks praktilistele takistustele annab see Eesti inimestele selge sõnumi vihjates, et kõigi osavõtt meie riigi tähtsündmustest ei ole elementaarne.

Tsiteerime 23.01.2023 õiguskantsler ÜlLe Madise poolt Eesti Rahvusringhäälingu juhatusele saadetud pöördumist: “Puuetega inimeste õiguste konventsiooni artikli 30 (<https://www.riigiteataja.ee/akt/204042012006>) kohaselt peab riik võtma kasutusele abinõud, et tagada puuetega inimestele muu hulgas telesaadete, filmide, teatrietenduste ja muude kultuuri ettevõtmiste kättesaadavus. Konventsiooni üldkommentaar nr 2, mis käsitleb ligipääsetavust detailselt, lubab ligipääsetavuse saavutada järk-järgult. See aga tähendab, et üritusi, mis muudetakse ligipääsetavaks, tuleb aina juurde ning need iga-aastased üritused, mis kord on juba tehtud ligipääsetavaks, on seda ka edaspidi.“

Meie soov on, et rahvuslikult olulised sündmused oleksid jätkuvalt ligipääsetavad kõigile Eesti elanikele ning eelarvelised küsimused, mis on seotud ligipääsetavuse tagamisega, oleksid lahendatud, alustades 105. aastapäeva sündmusest. Eesti Vabariigi aastapäeva kõne ja kontserdi ligipääsetavuse tagamine on suurepärane võimalus olla eeskujuks kõikidele teistele üritustele.

Tulenevalt eelnimetatud selgitustest palume vastuseid järgnevatele küsimustele:

1. Kas Vabariigi Presidendi Kantselei on nõus rahastama vabariigi 105. aastapäeva piduliku vastuvõtu raames peetava presidendi kõne tõlkimise Eesti viipekeelde ning kõne subtitreerimise? Rahastama aastapäeva kontsertetenduse subtitreerimise ning kirjeldustõlke tootmise nii, et eelnimetatud ligipääsetavus jõuaks läbi teleülekanDEte kõigi soovijateni?

2. Kas Vabariigi Presidendi Kantselei võib kinnitada, et ligipääsetavuse tagamine üleriigilistel sündmustel ning presidendi pöördumistel Eesti rahva poole on edaspidi tagatud nii eelarveliselt kui ka reaalselt lahenduste näol?

Lugupidamisega
(allkirjastatud digitaalselt)

Maarja Kraiss-Leosk
Eesti Puuetega Inimeste Koja tegevjuht

Jakob Rosin
Eesti Pimedate Liidu esimees
jakob@pimedateliit.ee
tel +372 523 2932

Mari Puuram
Eesti Puuetega Inimeste Koja nõunik
mari.puuram@epikoda.ee
tel +372 5629 1487